

Capítol 1

Una ciutat gran i una xiqueta menuda

En temps antics, molt antics, quan la gent parlava en llengües molt diferents de les d'ara, a les terres càlides ja hi havia ciutats grans i magnífiques. S'hi alçaven els palaus dels reis i dels emperadors, hi havia avingudes amples, carrers estrets i carrerons plens de raconades, s'hi veien temples magnífics amb estàtues de déus fetes d'or i de marbre, hi havia mercats acolorits on s'oferien mercaderies arribades de tots els països del món, i places grans i boniques on la gent es reunia per tal de comentar les novetats i pronunciar discursos o escoltar-los. I, sobretot, hi havia grans teatres.

Els teatres s'assemblaven a l'aspecte que encara ara tenen els circs, amb l'única diferència que estaven construïts totalment de blocs de pedra. Les graderies per als espectadors estaven situades les unes damunt de les altres formant graons, com si foren un embut immens. Vistos des de dalt, molts d'aquells edificis tenien forma de cercle, altres eren ovals i encara uns altres formaven un ampli semicercle. En deien amfiteatres.

N'hi havia que eren tan grans com un estadi de futbol, i d'altres que eren més menuts, on només cabien uns centenars d'espectadors. N'hi havia de magnífics, ornamentats amb columnes i figures, i altres que eren senzills i no tenien cap decoració. Aquests amfiteatres no disposaven de teulada, tot passava a l'aire lliure. Per això als teatres més luxosos hi havia tapissos brodats d'or que cobrien les fileres de seients, per tal de protegir el públic de l'ardor del sol o de les pluges. Als teatres més senzills hi havia estores fetes de joncs i de palla, amb la mateixa finalitat. En resum: els teatres eren com se'ls podia permetre la gent que els feia servir. Però tots en volien tindre un, perquè els entusiasmava escoltar els actors i contemplar-los.

I quan contemplaven els esdeveniments que es representaven a l'escenari, tant si eren emocionants com si només eren divertits, els passava una cosa ben misteriosa: els feia l'efecte que aquella vida que només era una representació teatral, era més real que la seua pròpia vida de cada dia. I els encantava observar aquella altra realitat.

Des d'aquells temps fins ara, han passat mil·lennis. Les grans ciutats d'aleshores s'han enrunat, els temples i els palaus s'han enfonsat. El vent i la pluja, el fred i la calor han desgastat i han foradat les pedres, i fins i tot dels grans teatres només en queden ruïnes. Ara, entre els murs en ruïnes només les cigales canten la seua monòtona cançó, que sembla l'alé de la terra adormida.

Però algunes d'aquestes grans ciutats antigues han continuat sent grans ciutats fins al dia de hui. Com és natural, la manera de viure-hi ha canviat. La gent s'hi desplaça amb cotxe i amb tramvia, fa servir el telèfon i té llum elèctrica. Però en algun indret o altre, enmig dels nous edificis, s'alcen encara unes quantes columnes, un portal, un trosset de muralla o fins i tot un amfiteatre d'aquells temps antics. I la història de Momo va passar en una d'aquestes ciutats.

Als afores, cap al sud d'aquesta gran ciutat, allà on ja comencen els primers camps i les barraques i les cases van fent-se cada volta més pobres, s'alcen les ruïnes d'un amfiteatre menudet, amagat entre els pins. Fins i tot en els vells temps, aquell amfiteatre no era dels més luxosos, ja aleshores era només un teatre per a gent pobra. En els nostres dies, és a dir, en l'època en què va començar la història de Momo, les ruïnes estaven quasi oblidades del tot. Només alguns catedràtics d'història antiga en tenien notícia, però no passaven ànsia, perquè ja no hi quedava res que calguera investigar. Tampoc no era un monument que valguera tant la pena visitar com alguns altres que hi havia a la gran ciutat. Així és que només de tant en tant hi anaven a visitar-lo uns quants turistes que pujaven i baixaven per les grades cobertes d'herba, es divertien, es feien una foto de record i se'n anaven. Aleshores la calma retornava al rogle de pedra i les cigales entonaven l'estrofa següent de la seua cançó infinita, que, per cert, no es diferenciava gens de l'anterior.

En realitat, només era la gent que hi vivia més a la vora la que coneixia aquell estrany edifici redó. Hi portaven a pasturar les cabres, els xiquets jugaven a pilota a la plaça que hi havia enmig del rogle i, alguna vesprada, hi festejaven parelles d'enamorats.

Però un bon dia va córrer la veu que, darrerament, hi vivia algú, a les ruïnes. Un infant, probablement es tractava d'una xiqueta. Però no era tan fàcil endevinar-ho, perquè la criatura anava vestida d'una manera molt curiosa. Deien que el seu nom era Momo o una cosa per l'estil.

Realment, l'aparença exterior de Momo era una miqueta estranya i podia ser que espantara un poc les persones que donaven molta importància a la netedat i l'ordre.

Era menudeta i molt prima, de manera que, per més que les persones s'esforçaren, no era possible esbrinar si només tenia huit anys o si ja en tenia dotze. Tenia el cap tot ple de rínxols negres com el carbó i tan despentinats que feia l'efecte que mai no havien tingut tractes amb una pinta o unes tisoires. Els ulls eren molt grans, molt bonics i igualment negres com el carbó, i els peus del mateix color, perquè quasi sempre anava descalça. Només a l'hivern portava sabates de tant en tant, però eren dues sabates diferents l'una de l'altra, que no feien joc i que, a més a més, li venien molt grans. Era perquè Momo no tenia res més que allò que trobava o que algú li donava, aquell era el cas. La falda, se l'havia feta amb retalls de molts colors, cosits l'un al costat de l'altre, i li arribava

fins als turmells. Damunt d'aquella roba, portava una vella jaqueta d'home que li venia molt ampla, amb les mànegues doblegades sobre els canells. Momo no les volia recurtar, perquè era previsor i sabia que encara havia de créixer. I qui podia saber si mai tornaria a trobar una jaqueta tan bonica i tan pràctica, amb tantes butxaques?

Davall l'escenari cobert d'herba de les ruïnes del teatre hi havia unes cambres mig desfetes a les quals es podia accedir a través d'un forat del mur exterior. Momo s'havia quedat a viure en una d'aquelles cambres.

Un migdia, uns quants homes i dones del veïnat van anar a fer-li una visita i tractaren d'interrogar-la. Momo estava dreta davant dels visitants i els mirava amb recel, perquè tenia por que aquella gent la volguera tirar del poble. Però de seguida va comprendre que eren persones amables. Ells també eren pobres i sabien com era la vida.

–Vaja –digué un dels homes–, de manera que t'agrada aquest lloc?

–Sí –va contestar Momo.

–I vols quedar-te ací?

–Sí, m'agradaria molt.

–Però no t'espera algú, en algun lloc?

–No.

–Vull dir, no has de tornar a ta casa?

–Ma casa és ací –s'afanyà a assegurar Momo.

–I d'on has vingut, xiqueta?

Amb la mà, Momo va fer un gest indeterminat que assenyalava algun lloc de lluny.

–I qui són els teus pares? –va continuar indagant l’home.

La xiqueta els va mirar, desconcertada, i va arronsar una miqueta els muscles. Els veïns es miraven els uns als altres i sospiraven.

–No cal que tingues por –va afegir l’home–, no et volem despatxar. Només volem ajudar-te.

Momo va fer que sí amb el cap, sense dir res, però encara no n’estava convençuda del tot.

–Dius que el teu nom és Momo, veritat?

–Sí.

–És un nom bonic, però mai no l’havia sentit. Qui te’l va posar, aquest nom?

–Jo –va dir Momo.

–Tu mateixa t’has posat el nom?

–Sí.

–I quan vas nàixer?

Momo s’ho va pensar uns segons i per fi va dir:

–Des que puc recordar, jo sempre he estat ací.

–I no tens cap tia, cap oncle, cap àvia, ningú de la família amb qui pugues anar-te’n a viure?

Momo es va quedar mirant l’home una estona sense dir res. Després va dir, amb un filet de veu:

–Ma casa és ací.

–Bé, vaja –va dir l’home–, al cap i a la fi, només ets una xiqueta: quants anys tens, amunt o avall?

–Cent? –va dir Momo, insegura.

La gent es va posar a riure, perquè es pensava que feia broma.

–Vinga, ara dis-m’ho de veritat: quants anys tens?

–Cent dos? –va respondre Momo, encara una miqueta més insegura.

La gent va tardar a adonar-se que la xiqueta només sabia uns quants números que havia sentit ací o allà, de casualitat, però que no tenia cap idea concreta de què volien dir, perquè ningú no l’havia ensenyada a comptar.

–Escolta –va dir l’home després d’haver-ho comentat amb els altres–, et semblaria bé que diguérem a la policia que ets ací? Ells podrien portar-te a un orfenat on et donarien menjar i tindries un llit, i podries aprendre a comptar i a llegir i a escriure i moltes altres coses més. Què et semblaria, això?

Momo el va mirar, amb por.

–No –va murmurar–, no vull anar-me’n. Ja vaig estar una vegada en un orfenat. També hi havia altres xiquets. Hi havia reixes a les finestres. Cada dia ens pegaven, però no tenien cap raó per pegar-nos. Per això, una nit, vaig saltar el mur i em vaig escapar. No hi vull tornar.

–Ho comprenc molt bé –va dir un vell, fent que sí amb el cap. I l’altra gent també ho entenia i assentia.

–D’acord, doncs –va dir una dona–, però tu encara ets molt menuda. Caldrà que algú es faça càrrec de tu.

–Jo mateixa –va contestar Momo, alleugerida.

–I tu sabràs? –li va preguntar la dona.

Momo es va estar una estona callada, fins que va dir en veu baixa:

–No necessite quasi res.

Una altra vegada els veïns es van mirar els uns als altres, van sospirar i van fer que sí amb el cap.

–Saps què, Momo? –va tornar a prendre la paraula l’home que havia parlat primer–, pensem que potser et podries estar a casa d’algú de nosaltres. És veritat que cap de nosaltres no té gaire lloc i la majoria ja té una pila de xiquets per a alimentar, però per això mateix pensem que no vindrà d’una boca més. Què et pareix, eh?

–Gràcies –va dir Momo, i per primera vegada va somriure–, moltes gràcies! Però, no podríeu deixar-me viure ací i prou?

Els veïns en van parlar molta estona, cadascú va dir la seua i, al final, es van posar d’acord. Perquè creien que, al cap i a la fi, la xiqueta podia viure igual de bé en aquell lloc que a casa d’algun d’ells, i tenien la intenció de mirar per ella entre tots, perquè seria més fàcil encarregar-se’n entre tots que no si ho havia de fer només un.

I de seguida es van posar a treballar: primer de tot van arreglar la cambra de pedra mig enrunada on vivia Momo i la van refer tan bé com van poder. Fins i tot un d’ells, que era obrer de vila, va bastir amb pedres un foguer que, alhora, li servira d’estufa. També van aconseguir un tub rovellat que fera de fúnebre. Amb unes quantes fustes de caixes de fruita, un vell fuster va fabricar una tauleta i un parell de cadires. I finalment, les dones van portar un llit de ferro tot ple de decoracions que ja no els feia paper, un matalàs que estava una miqueta esgarrat i dues mantes. Aquell cau de pedra amagat davall l’escenari s’havia convertit en una cambreta me-

nuda i confortable. Per acabar-ho d'adobar, l'obrer de vila, que tenia dots d'artista, va pintar un quadre de flors, preciós, a la paret. I després fins i tot va dibuixar el marc i el clau d'on penjava. Més tard, anaren a visitar-la els fills d'aquella gent i van portar el menjar que no necessitaven aquell dia: l'un, un bocinet de formatge; l'altre, un panet; el tercer, una miqueta de fruita, i així tots. I com que hi havia molts xiquets, aquella vesprada reuniren una pila de menjar tan gran que tots junts van poder celebrar amb una festa de veritat que Momo es quedaria a viure a la seua cambreta de l'amfiteatre. Va ser una festa tan agradable com només les sap celebrar la gent pobre.

Així va començar l'amistat entre Momo i la gent del veïnat.

